

הגדה
של
פסח

אל החבר,

מוגשת לך בזה ה ג ד ת פ ס ח שנכתבה וצוירה מחדש. מאמצים רבים - הן מצד דוד והן מצד הקבוצה - הושקעו בה. אף התכן - אם כי נשאר ברגבו כמו בשנים הקודמות - הרי נערך שנית, והוגה מחדש. רואים אנו בהגדה זו ראשית ה ג ד ה ק ב ו ע ה שתלוה את הקבוצה ואת החברים בפסחים הבאים. למטרה זאת ראויה ההגדה לכריכת בד הגונה וסובה - אולם עד כדי כך לא השיגה ידנו הפעם, ובשנה הבאה בודאי יתוקן הדבר.

ההגדה נמסרת לידיך ולא תאסף כתם החג. היא נמסרת לך, ועליך לראותה כפקדון ו כ נ ס שיש להקפיד על נקיונו וצורתו הנאה, למען מסרת החג בקבוצה בשנים הבאות.

ולבסוף נעיר שלרגל הקשיים בהדפסה בתקופת מצב צבאי לא נקלט הדפוס בעמודים מ"ג ו-מ"ו כהלכה, ואולם המעונינים והרוצים בשלמות הגדתם יוכלו לעבור בזהירות בדיו על סימני האותיות שבעמודים הנ"ל - והמעות יתוקן.

וליתר עזרה הרי המלים שבעמודים מ"ג ומ"ו:

אדיר במלוכה. בחור
כהלכה. גדודיו יאמרו לו:
לך ולך. לך כי לך. לך אף לך. לך ה׳
הממלכה. כי לו נאה. כי לו יאה:

יחיד במלוכה. כביר
כהלכה. למודיו יאמרו לו:
לך ולך. לך כי לך. לך אף לך. לך ה׳
הממלכה. כי לו נאה. כי לו יאה:

תקיף במלוכה. תומך
כהלכה. תמימיו יאמרו לו:
לך ולך. לך כי לך. לך אף לך. לך ה׳
הממלכה. כי לו נאה כי לו יאה:

(עמוד מ"ג)

חסל
סדור פסח כהלכתו. ככל משפטו
וחקתו. כאשר זכינו לסדר אותו.
כן נזכה לעשותו: זך שוכן מעונה
קומם קהל עדת מי מנה. בקרוב
נהל נטעי כנה. פדוים לציון
ב ר נ ה .

(עמוד מ"ו)

מה נשתנה
הלילה הזה מכל הלילות

שבכל הלילות אנו
אוכלים חמץ ומצה
הלילה הזה כלו מצה!

שבכל הלילות אנו
אוכלים שאר ירקות
הלילה הזה מרור?

עבדים היינו

לפרעה
במצרים
ויוציאנו
ה' משם ביד
חזקה.
— ואילו
לא הוציא
את אבותינו
ממצרים

הרי אנו
ובנינו ובני
בנינו
משועבדים
היינו
לפרעה
במצרים
ואפילו
כלנו חכמים
כלנו נבונים כלנו זקנים כלנו יודעים
את התורה - מצוה עלינו לספר
ביציאת מצרים וכל המרבה לספר
ביציאת מצרים הרי זה משבח.

עבדים היינו עתה בני חורין

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה טוֹבָה כְפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ, שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרָיִם

מַעֲשֶׂה

בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בִּבְנֵי בְרַק וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם

וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם: יָדֹעַ תֵּדַע
כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ
לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם
אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וְגַם הַגּוֹי
אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָּן אָנֹכִי
וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל

בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם
בְּרִית לֵאמֹר: לְזַרְעֲךָ נָתַתִּי
אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּהַר מִצְרַיִם
עַד הַנָּהָר הַגָּדוֹל - נְהַר פְּרָת

וַיֹּאמֶר ה': רָאֹה רָאִיתִי אֶת עֳנִי
עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת צַעֲקָתָם
שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו, כִּי יָדַעְתִּי
אֶת מַכְאוֹבָיו וָאֵרֵד לְהַצִּילוֹ מִיַּד
מִצְרַיִם וּלְהַעֲלוֹתוֹ מִן הָאָרֶץ
הַהִיא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וּרְחָבָה אֶל
אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ

וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם אֲשֶׁר
לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף: וַיֹּאמֶר אֶל־
עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב
וְעָצוּם מִמֶּנּוּ: הָבָה נִתְחַכְּמָה
לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה
וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־שֹׂנְאֵינוּ
וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ: וַיָּשִׂימוּ
עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְ־
לֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת
פִּתֹם וְאֶת רַעַמְסֵס:

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה: מִי ה' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקוֹלוֹ
לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל? לֹא יָדַעְתִּי אֶת ה' וְגַם
אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלֵּחַ! וַיֹּאמֶר ה' אֶל
מֹשֶׁה: עַתָּה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפַר-
עֹה, כִּי בְיָד חֲזָקָה יְשַׁלְּחֵם וּבְיָד
חֲזָקָה יְגָרְשֵׁם מֵאַרְצוֹ. וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה
וה' הִכָּה כָל-בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית
הַבּוֹר וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה. וַיָּקָם
פַּרְעֹה לַיְלָה, הוּא וְכָל-עֲבָדָיו וְכָל
מִצְרַיִם וַתְּהִי צְעָקָה גְדוֹלָה בְּמִצְרָיִם,
כִּי-אֵין בַּיִת אֲשֶׁר אֵין שָׁם מֵת.
וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה וַיֹּאמֶר

קוּמוּ, צְאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַם
אַתֶּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

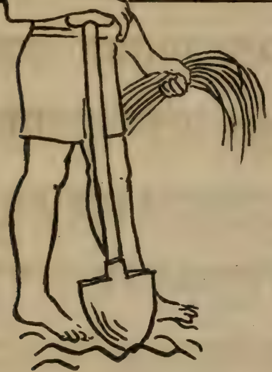
בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם
בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז
הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל
מַמְשְׁלוֹתָיו. הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס
הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר

מֵאֲחוֹרֵי הַשַּׁעַר

בַּת יוֹנִים הוֹמִיָּה, בַּת יוֹנִים בְּהִירָה
נְחַתְנִי בַּיָּם עַל כַּנְפֵי הַסִּירָה
וְתוֹלִיכֵנִי לְאֶרֶץ הַבְּחִירָה.
הוֹי, אִמְרוּ הַגַּלִּים, הַדָּגִים בַּמְּצוּלָה
אֵיךְ אָבוֹא בְּשַׁעֲרֵי אֶרֶץ הַסְּגֻלָּה?
וּמַפְתְּחִי שָׁבוּר וְהַדֶּלֶת נְעוּלָה?
אֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה
וְיֶלֶד עִם יוֹנָה
עֲדַיִן מִתְדַּפְּקִים עַל דֶּלֶת הַשַּׁעַר.

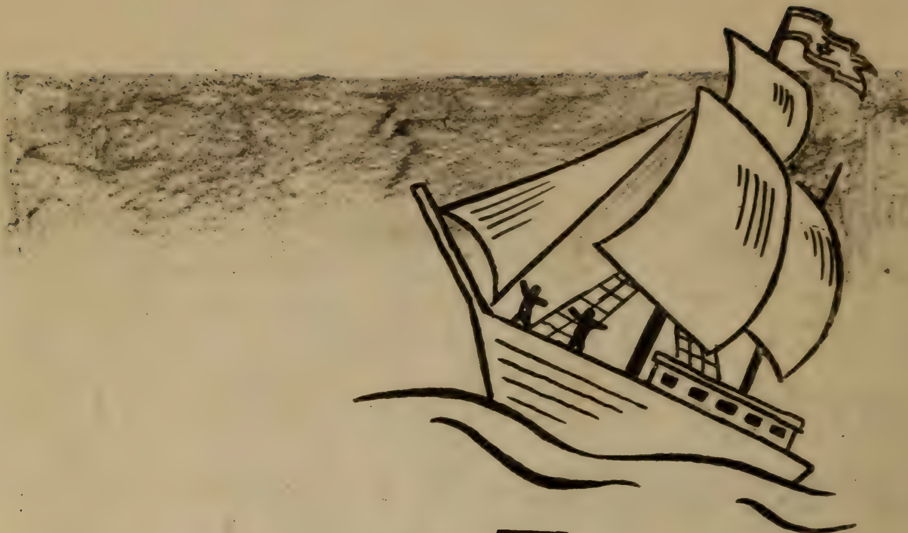
עַם בְּלִי שֵׁם

עַם בְּלִי שֵׁם, דָּם בְּלִי שֵׁם.
הַשּׁוֹפְכוֹ אֵינוֹ אָשֵׁם,
הֶהָרוּג בּוֹ לֹא יֻקַּם,
חֹק עַמִּים אֵינוֹ חֻקָּם.
עַם הֶפְקֵר מֻשְׁלָךְ זֶה מִי?
זֶה עַמִּי.

עֹז בְּלִי שֵׁם, אוֹן בְּלִי שֵׁם,
אֵין מִפְקָד בּוֹ יֵרָשֵׁם,
אֵין מַדִּים בָּם יִתְפָּאֵר –
וְהוּא פּוֹרֵץ וְהוּא גּוֹבֵר.
חֵיל חֵרוּת אָפֹר זֶה מִי?
זֶה עַמִּי.

יוֹם בְּלִי שֵׁם, אוֹר בְּלִי שֵׁם
הֶחָזוֹן כִּי יִתְגַּשֵּׁם,
חַג עַמִּים, גִּיל צְבָאוֹת:
לִמְבַשֵּׂר הַנִּפְלָאוֹת
פַּנּוּ דֶּרֶךְ! מִי הוּא, מִי?
זֶה עַמִּי.

לַיְלָה סוּפָה, בּוֹכִיָּה אַךְ מָה בְּעָקַת הַמְּצוּקָה. בִּלְבָטִים הַזְּ-
קֵלִים עַל סִפֵּי בִּנְשָׂרִים וְרַתּוּקֵי-כְּבָלִים. כְּאַחַי הַמְּעֻנִּים יִלְבְּטוּ.
כְּאַחַי הַדְּקוּרִים הַטְּבוּחִים. אֶת דְּמֻיּוֹת אֲחָיוֹתַי יְקָרוֹת, אֲחָיוֹתַי
רְחוֹקוֹת אֶחֱזֶה בִּדְמֻיּוֹת הַבְּרוֹשִׁים הַנּוֹשְׂאִים קְלָלָה עַל שִׂפְתֵי
עֲפָאִים. הַבָּרָק הַנּוֹפֵל עַל סִפֵּי פּוֹתֵחַ עֵינֵי תִינוֹקוֹת. עֵינֵי
תִּינוֹקוֹת עֲרוּפִים בְּפִקְעֵי שׁוֹשַׁנִּים יְשֵׁנוֹת, לַיְלָה. לֵיל עוֹלָם
אֶל מְקוֹם אֵין חֲזוֹר, אֶל הַשָּׁם הַשָּׁחוֹר פּוֹסְעִים בְּנֵי עַמִּי
קְדוֹשִׁים. שַׁיָּרוֹת שַׁיָּרוֹת זוֹעֲקוֹת. וְהָאָרֶץ שׁוֹקַעַת. שׁוֹקְעָה,
בּוֹכִיָּה וְשׁוֹקְעָה. רַק מַרְאוֹת מֵהָעֹמֶק עוֹלִים. מַרְאוֹת
מִשֶּׁכֶב. מִילְדוּת בְּגוֹלָה--- הִנֵּה הֵם פּוֹסְעִים נַעֲרֵי
יִשְׂרָאֵל: אֲבוּקוֹת בַּתֵּבֵל מְדַמְדֶּמֶת דֶּרֶךְ כָּל הַלֵּילוֹת הֵם
נוֹשְׂאִים הַחֲלָלִים. אֲדָמָה מַגְבִּיהִים לַשָּׁמַיִם וּמִי יְכַבֶּה
אוֹר הָעַיִן? וּמִי יַעֲצֹר בַּהֲלוֹךְ הָדוֹנֵן, בַּהֲלוֹךְ מְצַלְצֵל
עַד אֲפָסִים?! הֵם פּוֹסְעִים וְשָׁרִים, וְהָאֹפֶק מַחְשִׁיךְ וְהַסַּעַר
נוֹהֵם מִכָּל עֵבֶר. הֵם פּוֹסְעִים עַל גַּבֵּי הַמְּצוּלוֹת
הָרוֹתְחוֹת וְרָנִים כִּכְרוּבִים בַּשַּׁלְהֶבֶת-וְהָאָרֶץ שׁוֹקַעַת,
שׁוֹקַעַת תַּחְתָּם. תֹּהוּ וָבֹהוּ. הָאַיִן---.

הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי־ארץ. בהם עור ופסח, הרה וילדת יחדיו. קהל גדול ישובו הנה, בבכי יבואו ובתחנונים אובילם, אוליכם אל נחלי מים בדרך ישר, לא יכשלו בה והפכתי אבלם לששון, ונחמתים ושמחתים מיגונם!

מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארבותיהן? כי לי איים יקוו ואניות תרשיש להביא בניך מרחוק ופתחו שעריך תמיד, יומם ולילה לא יסגרו!

וְהִיא

שֶׁעָמְדָה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ שֶׁלֹּא
אֶחָד בִּלְבָד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ
אֶלָּא שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים
עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ. וְהַקָּדוֹשׁ
בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם.

פֶּסַח

עַם שׁוֹמֵר בְּמֶשֶׁךְ אַלְפֵי שָׁנִים אֶת יוֹם צֵאתוֹ מִבֵּית עֲבָדִים. דֶּרֶךְ כָּל מְחִילוֹת הַשִּׁעְבּוּד וְהָאֵשׁ וְהָאִינְקְבִּיזִיצְיָה וְהַשְּׁמָד וְהַפְּרָעוֹת, נוֹשֵׂאת הָאֻמָּה בְּלִבָּהּ אֶת הַגַּעֲגוּעִים לְחֹפֶשׁ, וּמְבִיאָה אוֹתָם לִידֵי בִּטּוּי עֲמָמִי אֲשֶׁר לֹא יִפְסַח עַל כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, עַל כָּל נֶפֶשׁ עֲנִיָּה וּמְרוּדָה. מֵאָבוֹת אֶל בָּנִים, דֶּרֶךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, נִמְסָר דְּבַר יְצִיאַת מִצְרַיִם זִכָּרוֹן אִישִׁי אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ מַחֲוִיר וְאֵינֶנּוּ דֶּהֶה. „בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרָיִם" אֵיזֶה יֵצֶר חֵרוּת עָמֹק טָבוּעַ בְּלֵב עַם שֶׁיָּכוֹל הָיָה בְּאָבִיב יָמָיו לִיצֹר יְצִירָה גְּאוֹנִית כָּזֹאת, וְלִמְסֹר אוֹתָהּ מִדּוֹר לְדוֹר.

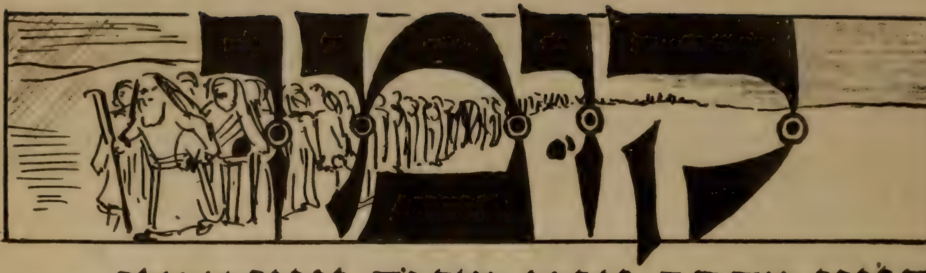
חזון העתיד

וכתתו חרבותם
לאתים וחניתותיהם
למזמרות, לא ישא
גוי אל גוי חרב ולא
ילמדו עוד מלחמה

הנה ימים באים ונגש
חורש בקוצר ודורך ענ-
בים במושך הזרע -
והטיפו ההרים עסיס, וכל הג-
בעות תתמוגגנה. ושבתי את
שבות עמי ישראל ובנו ערים
נשמות וישבו ונטעו כרמים
ושתו יינם ועשו גנות ואכלו
פרים ונטעתים על אדמתם
ולא ינתשו עוד מעל אדמתם.

אליהו הנביא אליהו
התשבי, אליהו הגלעדי
במהרה יבוא אלינו,
עם משיח בן דוד.

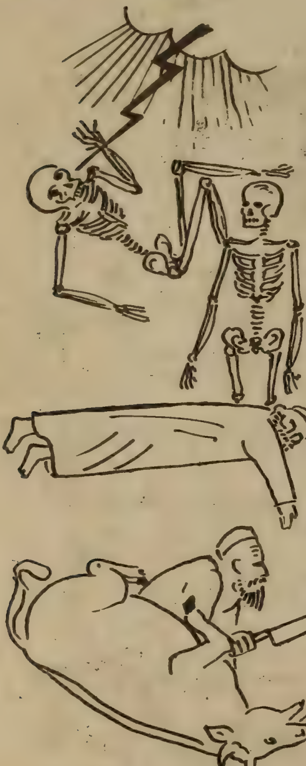
תועי מדבר צאו מתוך השממה —
עוד הדרך רב, עוד רבה המלחמה
רב לכם לנוע, לנוד בערבה –
ולפניכם פרושה דרך גדולה, רחבה.
רק ארבעים שנה נתע בין הרים –
ובחול טמנו ששים רבוא פגרים.
קומו איפוא, נדים! עזבו את השממה
אך אל יעל קולכם, דרכו עז בדממה!
איש בלבבו ישמע קול אלה דובר;
לך! היום אל ארץ חדשה אתה עובר!
לא! לא לחם קלקל, שלו ודגן שמים-
לחם עצב תאכל, פרי עמל ידים !
כי מלבד המדבר תחת השמים,
עוד לאלה עולם גדול רחב ידים.
ומלבד ילל הישימון, דמי הציה —
תרגש תחת שמשו ארץ יפה־פיה.

לך! היום אל ארץ חדשה אתה עובר

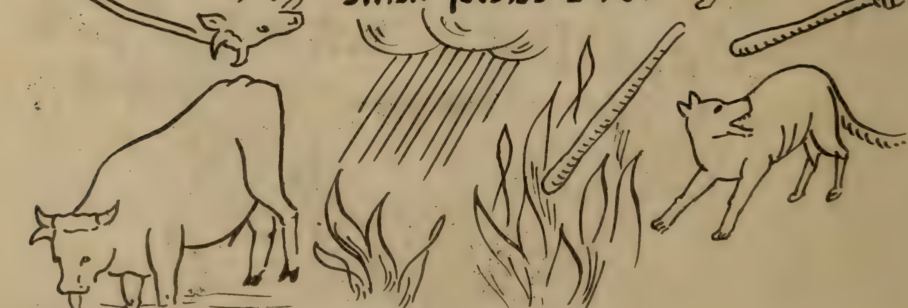
כל דכפין ייתי
ויכול כל דצריך
ייתי ויפסח
השתא עבדי
לשנה הבאה
בני חורין!

חד גדיא

דזבין אבא בתרי זוזי
ואתא שונרא ואכל לגדיא
ואתא כלבא ואכל לשונרא
ואתא חוטרא והכה לכלבא
ואתא נורא ושרף לחוטרא
ואתא מיא וכבה לנורא
ואתא תורא ושתה למיא
ואתא השוחט ושחט לתורא
ואתא מלאך המות ושחט לשוחט
ואתא הקדוש ברוך הוא.
ושחט למלאך המות

חֲסַל

סִדּוּר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ. כְּכָל
מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ. כַּאֲשֶׁר
זָכִינוּ לְסַדֵּר אוֹתוֹ. כֵּן נִזְכֶּה
לַעֲשׂוֹתוֹ. זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה.
קוֹמֵם קְהַל מִי מָנָה.
בְּקָרוֹב נַהֵל נִטְעֵי כַנָּה.
פְּדוּיִם לְצִיּוֹן
בְּרִנָּה.

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם: כִּי תָבֹאוּ
אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ
וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן

יבִים דוֹבְרִים אֵלַי: זְרַעִינוּ
בְּמַעֲנִית לְבָב;
וְיוֹם יַגִּיעַ וְהָיִינוּ
לְשִׁבֳּלֵי זָהָב.

יֶלֶד רַךְ יָבוֹא אֵלֶיךָ
פִּרְחֵי דָגָן לִבְרוֹר
וְהָלַךְ דַּל בְּמִלּוֹתֶיךָ
רַעֲבוֹנוֹ יַעֲבוֹר.

חרֹשׁ חוֹרֵשׁ וּזְרַע זוֹרֵעַ
בְּמַעֲנִית הַלֵּב
וּבוֹאוּ, בוֹאוּ זָר וָרֵעַ
לְחַג קָצִיר קָרֵב.

ראִינוּ עֲמָלֵנוּ כַּעֲמַל הַנְּמָלִים· כָּל אִישׁ
יָבִיא כְּעֹמֶר אֲלֻמּוֹת· גָּדִישׁ דָּגָן יָקוּם
לְתַלְפִּיּוֹת· וְשִׁבֳּלָיו פְּנִימָה· פְּנִימָה הַשִּׁבֳּלִים

הַשָּׂדֶה בְּשִׁבֳּלָיו עוֹמֵד לַקָּצִיר
כָּל שִׁבּוֹלֶת-מֵאָה שְׂעָרִים.
בָּא הַשֶּׁמֶשׁ? הַקּוֹצֵר יִשְׁאַל
הֵן, הֵן וָהֵן! יַעֲנֵהוּ הַקָּהָל.
הַאֶקְצוֹר? וּבָזֶה הַמַּגָּל?
הֵן, הֵן וָהֵן! יַעֲנֵהוּ הַקָּהָל.
חֶלְקָה זוֹ? יוֹסִיף וְיִשְׁאַל
הֵן, הֵן וָהֵן! יַעֲנֵהוּ הַקָּהָל
שְׁנַת תְּבוּאָה חֲדָשָׁה
מְבִיאָה בִּרְכַּת הָאֲדָמָה
אֲסָמֵינוּ יִמָּלְאוּ בָּר
יְקָבֵנוּ -תִּירוֹשׁ, יִצְהָר.

קְצִיר הָעֹמֶר

הַשֶּׁמֶשׁ בְּמַעֲרָב יוֹרֶדֶת, שׁוֹקַעַת
כּוּסּוּ הַשָּׁמַיִם אוֹדֶם חַכְלִיל,
מֵעֲיָרוֹת יְהוּדָה נוֹהֵר הָעָם בְּקוֹל
מִצְהָלוֹת וּבְקוֹל חָלִיל
תְּרוּעַת גִּיל נִשָּׂאָה בָּאֲוִיר
קוֹל שָׂשׂוֹן, קוֹל רִנָּה וָשִׁיר.

הגדה
של
פסח

דפנה
תש"ו

דפנה
תש"י

דפוס ה. לנגר, ת"א.